

Inkomens en uitgaven van de huishoudens – Methodologie

1. HUISHOUBUDGETONDERZOEK	2
---------------------------------	---

1. HUISHOUBUDGETONDERZOEK

Het huishoudbudgetonderzoek is een statistisch onderzoek naar de omvang en de samenstelling van inkomsten en uitgaven van een representatieve steekproef van private huishoudens. Deze enquête wordt uitgevoerd door de ADSEI (Algemene Directie Statistiek en Economische Informatie) en dient als basis voor het wegingschema van het indexcijfer. Aan de hand van de resultaten van de huishoudbudgetenquêtes wordt een weging toegekend aan alle goederen en diensten die deel uitmaken van de indexkorf. Die producten en diensten worden zo gekozen dat ze zo getrouw mogelijk de verbruiksgewoonten van de bevolking weerspiegelen

Die huishoudens worden uit het nationaal personenregister geselecteerd. Een **huishouden** bestaat uit alle personen die, al dan niet verbonden door familiebanden, gewoonlijk eenzelfde woning betrekken en er samenleven. Een persoon die gewoonlijk alleen woont, vormt een huishouden op zichzelf. Tijdelijk afwezige personen (zoals gehospitaliseerde personen of leerlingen in kostscholen) behoren eveneens tot het huishouden. Collectieve huishoudens (zoals rusthuizen en gevangenis) worden niet in de enquête opgenomen.

Vanaf 1999 werd een continu systeem van enquêteren ingevoerd, waarbij de evolutie van het ontvangst- en bestedingspatroon aan de hand van **maandelijke steekproeven** wordt gevolgd. Elke maand worden ongeveer 300 huishoudens in het ganse land ondervraagd. In de loop van 2010 werden zo in totaal 3.578 huishoudens ondervraagd. De gegevens die de huishoudens in de enquête verstrekken, worden vervolgens geëxtrapoleerd naar de 4,5 miljoen huishoudens die ons land rijk is. De resultaten zijn bijgevolg benaderende waarden.

De resultaten per huishouden worden verder berekend per **persoon** en per **gewijzigde verbruikseenheid**. Bij de omrekening naar gewijzigde verbruikseenheid gaat men ervan uit dat elk lid van het huishouden niet even zwaar op het gezinsbudget weegt. Zo kost het bijvoorbeeld niet 5 maal meer om een huis te verwarmen voor 5 personen dan voor 1 persoon. Daarom kent men de leden van het huishouden een verschillend gewicht toe: de referentiepersoon telt voor 1, de andere volwassenen in het huishouden voor 0,5 en de kinderen (van 13 jaar of minder) voor 0,3.

De **regionale indeling** gebeurt op grond van de hoofdverblijfplaats van het huishouden gedurende de enquête. Zij gebeurt proportioneel met de bevolking van elk gewest om de gegevens tot op gewestniveau (Vlaams, Waals, Brussels Hoofdstedelijk Gewest) uit te baten, tenzij voor het Brussels Hoofdstedelijk Gewest dat over een grotere steekproef beschikt. Gegevens die betrekking hebben op kleinere geografische eenheden zijn statistisch onvoldoende betrouwbaar. Elke maand worden 35 groepen, waarvan 7 in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, ondervraagd. In het Brussels Hoofdstedelijk Gewest bestaat elke groep uit 13 huishoudens; in de andere gewesten uit 12 huishoudens.

De **gegevens** worden verzameld met behulp van huishoudboekjes en een vragenlijst voor de huishoudens. Gedurende één maand (de referentiemaand) registreren de deelnemende huishoudens in een huishoudboekje alle ontvangsten en bestedingen onder diverse rubrieken. Op het einde van de referentiemaand vullen de huishoudens tevens een

vragenlijst in, waarin zij retrospectief de grote, niet-courante bestedingen over de laatste vier maanden (inclusief de referentiemaand) optekenen. Naast de vragenlijst voor het huishouden (uitgaven voor duurzame goederen (wagen, televisie, huishoudtoestellen...) van de laatste 4 maanden inclusief de referentiemaand, het bezit van deze goederen, de regelmatige uitgaven, de kenmerken van de woning), is er een individuele vragenlijst die toelaat ieder lid van het huishouden een socio-professioneel profiel en een inkomenscategorie toe te wijzen.

Het **gemiddeld budget** wordt telkens berekend voor het totaal aantal huishoudens dat in de beschouwde groep thuishoort, ongeacht of elk gezin voor elke beschouwde uitgave- of ontvangstrubriek al dan niet voorkomt. Zo is bijvoorbeeld de gemiddelde uitgave voor de aankoop van wagens niet een gemiddelde berekend op de huishoudens die zich tijdens de referentieperiode een wagen aanschaffen, maar wel een gemiddelde over alle huishoudens. Daardoor kan men het gemiddeld budget ook zien als een budget van een fictief huishouden.

Onder **huishoudelijke consumptie** verstaat men alle goederen en diensten, door het huishouden zelf verbruikt of aan een derde geschonken. Giften in natura van andere huishoudens worden niet in de consumptie opgenomen ten einde dubbele opnamen te vermijden. Het verbruik bestaat derhalve uit:

- a) aangekochte goederen en diensten
- b) zelf geproduceerde goederen
- c) goederen ontvangen van de werkgever of van openbare instellingen.

De waarde van de elementen onder b) en c) dient te worden toegerekend in het budget. Dit toegerekend verbruik omvat de geschatte waarde van alle goederen die het huishouden zonder betaling verkregen heeft. Voor de landbouw-, tuinbouw- en veeteeltproducten uit eigen bedrijf wordt de totale oogst als verbruik opgenomen, met dien verstande dat de eventuele verkopen van deze producten van de oogst werden afgetrokken.

Gekochte producten worden geacht verbruikt te zijn op het ogenblik van de aankoop of van de verwerving, ook al werd een gedeelte ervan aan de voorraad toegevoegd of nooit effectief verbruikt (bijvoorbeeld wegens bederf). Ook op afbetaling gekochte producten worden geacht verbruikt te zijn op het ogenblik van de aankoop. Ieder gedurende het onderzoek gekocht product wordt dus voor zijn volle waarde in het verbruik opgenomen, ongeacht of de koopsom al dan niet volledig afbetaald is op het einde van het onderzoek. De bedragen die gedurende het onderzoek betaald zijn ter afbetaling van aankopen gedaan voor de aanvang van de enquête worden niet in het verbruik opgenomen.

Volgens de definitie van het huishoudbudget omvat de **consumptie van de zelfstandigen** eveneens de goederen die het huishouden uit eigen zaak heeft opgenomen of de producten die het zelf heeft voortgebracht en verbruikt in het kader van de uitoefening van een zelfstandig beroep (zoals een bakker die zijn eigen brood verbruikt). Deze goederen zijn in het onderzoek gewaardeerd tegen verkoopprijs, de prijs waartegen het zelfstandig huishouden ze verkoopt.

Kenmerkend in het budget van het zelfstandig huishouden zijn de zogenaamde “gemengde uitgaven”. Het betreft het gebruik van goederen of diensten die gelijktijdig aan het huishouden en het zelfstandig beroep ten goede komen. Dit kan bijvoorbeeld het geval zijn voor uitgaven voor telefoon, elektriciteit, huur, onderhoud van gebouwen of gebruik van wagen. Van dit soort uitgaven mag enkel het deel dat werkelijk op het huishouden betrekking heeft in de consumptie worden opgenomen. De aankoop van een product (vb. een wagen) wordt nooit als gemengd beschouwd; het gebruik ervan (vb. benzine of onderhoudskosten) kan wel “gemengd” zijn.

Opmerkingen bij de structuur van de consumptie:

Het hoofdstuk “*Voeding, dranken, tabak*”, heeft enkel betrekking op de thuis verbruikte voedingsmiddelen en dranken. Het verbruik in hotels, restaurants en cafés valt onder “uitgaven in de horecasector”; het verbruik in pensionaten, scholen onder de rubriek “onderwijs” en het verbruik in verzorgingsinstellingen en ziekenhuizen onder de rubriek “Ziekenhuizen en soortgelijke”.

De rubriek “*bruto huur*” omvat de effectief door de huurders betaalde huurgelden en de geschatte netto huurwaarde van de woningen die worden bewoond door de eigenaar of door gezinnen die gratis gehuisvest zijn. Deze netto huurwaarde wordt vermeerderd met de lasten en de gewone onderhouds-, inrichtings- en reparatiekosten. Verbouwingkosten en de delging van hypothecaire leningen (met inbegrip van interest) worden niet als verbruik, maar als een vorm van sparen beschouwd. Grondbelasting en gemeentebelasting worden enkel in de rubriek “bruto huur” opgenomen in zover ze door de huurders zijn betaald. In dat geval worden ze beschouwd als een supplementaire huur. Door de eigenaars betaalde belastingen worden in mindering gebracht van het bruto-inkomen uit onroerend vermogen

Onder het hoofdstuk “*gezondheid*”, staan de diverse rubrieken met betrekking tot de geneeskundige zorgen en de farmaceutische producten. De bedragen betaald aan artsen, apothekers, verzorgingsinstellingen en paramedisch personeel zijn niet verminderd met de terugbetaling van de verplichte en vrije verzekering tegen ziekte en invaliditeit en omgekeerd evenmin verhoogd met de rechtstreeks door de ziekteverzekering aan de sector geneeskunde uitgekeerde sommen. Ze geven dus de rechtstreeks door de huishoudens betaalde bedragen weer en hebben geen betrekking op de totale kosten voor geneeskundige verzorging.

Het hoofdstuk “*Vervoer en communicatie*” omvat eveneens de diverse verkeersbelastingen.

REFERENTIES

Statbel (Algemene Directie Statistiek - Statistics Belgium): Huishoudens - Huishoudbudget:
<https://statbel.fgov.be/nl/themas/huishoudens/huishoudbudget#documents>